משום דה"ל לאו שאין בו מעשה. אבל משום התראת ספק לא הוה מפטר להתראת ספק שמה התראה: **משום דהויא לה התראת ספק.** אבל משום לאו שאין בו מעשה לא הוה מפטר דקסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו: ותרוייהו **אליבא** דרבי יהודה. דאמר

משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ר"ל אומר אינו לוקה משום דהוי התראת ספק וכל התראת ספק [מ] לא שמה התראה ותרוייהו אליבא דרבי יהודה דתניא [נ] [א] ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' [א]בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה ר' יוחנן דייק הכי טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא התראת ספק שמה התראה ור"ל דייק הכי טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ור"ש בן לקיש נמי הא ודאי התראת ספק הוא סבר לה כאידך תנא דר' יהודה דתניא [ג] הכה זה וחזר והכה זה קילל זה וחזר וקילל זה הכה שניהם בבת אחת או קילל שניהם בבת אחת חייב רבי יהודה אומר בבת אחת חייב בזה אחר זה פטור ורבי יוחנן נמי הא ודאי לאו שאין בו מעשה הוא סבר לה כי הא [ד] דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יצחק א"ר יוחנן [מ] ר' יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי [ה] [ב]כל לא תעשה שבתורה לאו שיש בו מעשה לוקין עליו לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו [ג]חוץ מן הנשבע ומימר [מ] והמקלל את חבירו בשם קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה אי לר"ש בן לקיש תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אי לרבי יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה [ו] תנן התם הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלם וחכ"א [ד]משלם ואינו לוקה זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה א"ר יוחנן [ז] אין לנו אלא זאת ועוד אחרת א"ל ר' אלעזר היכא א"ל לכי תשכח נפק דק ואשכח דתניא [ח] אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר הניחא למאן דתני [ט] קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח הקן משכחת לה אלא אונס ביטלו ולא ביטלו היכי משכחת לה [י] אי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה אמר רב שימי מחוזנאה [ה] כגון שקיבל לה קידושין מאחר אמר רב [ז] אי שוויתיה שליח איהי קא מבטלא ליה אי לא שוויתיה שליח כל כמיניה ולא כלום היא אלא אמר רב שימי מנהרדעא כגון שהדירה ברבים הניחא [ט] למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדירה לה על דעת רבים דאמר [י] אמימר הלכתא [יא] נדר שהודר ברבים יש לו הפרה [יב] על דעת רבים אין לו הפרה ותו ליכא והא איכא (סימן גז"ל משכ"ן ופא"ה) גזל דרחמנא אמר [יג] לא תגזול [יד] והשיב את הגזלה משכון דרחמנא אמר [טו] לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו [טז] השב תשיב לו [יז] העבוט כבא השמש ומשכחת לה בקיימו ולא קיימו וביטלו ולא ביטלו התם כיון דחייב בתשלומין [יח] אין לוקה ומשלם מתקיף לה רבי זירא הא איכא משכונו של גר ומת הגר

התם

אי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה. ואם מתה א"כ לא בטלה איהו ואם תאמר דלמא מיירי דקטלה ומ"מ לא הוי קם ליה בדרבה מיניה דמיירי שהרגה בשוגג (ד) וי"ל דא"כ היינו כמו מתה מאליה [י] כיון דהרגה שלא במתכוין כך הקשה מס"ת ותירץ:

כגון שהדירה ברבים. פי' הקונט' שמצא לה עון שאסורה לו והדירה ולא נראה דא"כ אינו מצוה לקיימה אלא נראה שהדירה בלא שום עון ושפיר חל עליה כגון דאמר קונס תשמישך עלי כדאיתא בנדרים (דף פא:כ): **והא** איכא העבט תעביטנו לא תבוא אל ביתו השב תשיב לו ומשכחת לה כו'. וא"ת והא [יא] הוי עשה שקדמו לאו דהשבת העבוט שייך קודם שיעבור לילך אל ביתו לעבוט עבוטו דבמשכנו ברשות שייך השבת העבוט [יב] וי"ל דדרשינן בפרק אלו מציאות (ב"מ לא:) מיתורא דהשב תשיב דקאי למשכנו שלא ברשות א"כ על כרחך שייך עשה דהשב תשיב לו לאחר שעבר כדאמרינן לעיל [יג] אם אינו עניין לפניו תנהו עניין לאחריו: **התם** איתא בתשלומין. כשסרפו וחייב ממון הלכך לא משכחת ביה בטלו דכל איסת דים לו [יד] ממון לא ילקה [טו] ויש ספרים דגרסי ואינו לוקה ומשלם כלומר הכא על כרחך אינו לוקה הואיל ומיפטר בתשלומין אבל ליכא לפרושי דתרתי לא עבדינן ליה מלקות וממון משום כדי רשעתו [יו] והלכך משלם ואינו לוקה דזה אינו חדא דא"כ אדרבה יש לנו לומר ילקה ולא ישלם דבפ' אלו נערות (כתובות דף לב:) אמר ר' יוחנן דהיכא שמצינו ממון ומלקות מילקא לקי ממונא לא משלם ועוד דא"כ

מסורת הש"ס עם הוספות

מ) [חולין פא.], נ) לעיל ד: פסחים פד. סנהדרין סג. חולין פב: לא. קמא: תמורה ד: שבועות ג:, ג) יבמות קא. [חולין פב: לא.], ד) תמורה ג. שבועות כא., ה) [תוספתא מכות פ"ד], ו) חולין קמא. [לקמן יז.] רע"י רש"ש, ז) [לעיל טו. תמורה ה.], ח) [לעיל טו. חולין קמא.], ט) גיטין לה:, י) [גיטין לו. בכורות מו. ערכין כג.], כ) ל"ל דף טו:, ל) טו., מ) וכ"כ ב"מ קטו: סוד"ה וחייב עיי"ש, נ) כתובות לב ע"ב.

הגהות הב"ח

(מ) גמרא מ"ר יוחנן אומר היה ר' יהודה משום רבי יוסי הגלילי: (ב) שם מ"ר יוחנן אנו אין לנו: (ג) רש"י ד"ה על דעת רבים שמצא בה עון. נ"ב דבלא עון לא מצי להדירה דהא משועבד לה: (ד) תוס' ד"ה אי דקטלה וכו' שהרגה בשוגג. נ"ב פי' ולמאן ס"ל חייבי מיתות שוגגין חייבין מלקות עיין פ' אלו נערות סוף דף ל"ד:

גליון הש"ם

גמ' אי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה. קשה לי הא משכחת דהיתה טריפה דאינו חייב מיתה ומכל מקום בפשוטו היה החיוב עליו דלא יוכל לשלחה והעשה דלו תהיה לאשה ול"ע: תוס' ד"ה אי וכו' כיון דהרגה שלא במתכוין. קשה לי דמ"מ משכחת במזיד ולא אתרו ביה:

תורה אור השלם

א) וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנֹּתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: [שמות יב, י]

ב) לֹא תַעֲשֹׂק אֶת רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר: [ויקרא יט, יג]

ג) וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא: [ויקרא ה, כג]

ד) כִּי תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ: [דברים כד, י]

ה) הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: [דברים כד, יג]

ליקוטי רש"י

[ההתחלה בדף טו:]

אין לוקין עליו. דלהכי נתקו לעשה לומר אם עבר על הלאו יעשה זאת ויגאל לא תקח האם ואם לקח תשלם. זה הכלל וכו' **אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דיבור למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא משלם תוך כדי דיבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה ואריך לשלח אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא בטלו בעי עד שישחטו אותה ואי לא לא לקי [חולין שם.]. **אונס.** נערה בתולה. **אם ישראל הוא.** שיכול לקיים העשה ויחזירנה מחזיר ואינו לוקה. **ואם כהן הוא.** שאסור בגרושה לוקה ואינו מחזיר [לעיל טו.]. **נדר שהודר ברבים.** נודרת בפני עשרה וקסבר נדר שהודר ברבים אין לו הפרה [גיטין לה:]. **על דעת רבים.** כך יאמרו לו הרי אנו מדירין אותך על דעתנו [גיטין לו.]. שאומריס לו נדור [ערכין כג.].

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"י מהל' קרבן פסח הל' יא ופי"ח מהל' פסולי המוקדשים הלכה ט:

כז ב מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הלכה א [ובדב אלפס שבועות סוף פ"ל דף שג.]:

כח ג מיי' שם הלכה ב [ובדב אלפס שם]:

כט ד מיי' פי"ג מהל' שחיטה הלכה א סמג עשין סה טוש"ע י"ד סי' רנב סעיף ו:

ל ה מיי' פ"א מהל' נערה הלכה ז ועיין בכ"מ בפט"ז מהלכות סנהדרין הל' ד:

לא ו מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ח סמג לאוין רא טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף כג:

לב ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:

לג ח מיי' פט"ז מהל' סנהדרין הל' יב ופי"ח הלכה ב ופ"ג מהל' גניבה הל' א ופ"א מהל' נערה הלכה יא ופ"ו מהל' תרומות הלכה ו ופ"ד מהל' חובל הל' ט טור ח"מ סי' שג:

הגהות וציונים

מ) וממיר. יעב"ץ (גליון): נ) צ"ל רבא יעב"ץ (גליון) וכ"ה בכת"י: ג) לפנינו בקרא את העבוט (גליון): ד) צ"ל דאם (באה"מ): ה) נראה להוסיף והא לא הוי (עפ"י תוס' ר"פ ותוס' שאנץ, עיי"ש): ו) [עיין מהר"ם] (גליון): ז) בתוס' ר"פ דכל אימת דישלם ממון:

רבינו חננאל

ותרוייהו אליבא דר' יהודה דתניא ולא תותירו ממנו עד בקר בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה. ר' יוחנן דייק הכי טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא התראת ספק שמה התראה. וריש לקיש דייק לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. **ואקשינן** לריש לקיש **והא התראת ספק היא** שמתרין בו לא תותירו ויתכן שלא יותיר ואם יותיר ישרפנו ולמה אמר טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. **ופריק** ריש לקיש **דאמר** (באידך דלא כר') [כאידך תנא דר'] יהודה דתנינן בענין מי שגירש אשתו ולא שהתה ג' חדשים וניסת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון ועמד זה הילוד והכה זה וחזר והכה זה קילל זה וחזר וקילל זה כו'. ר' יהודה אומר בבת אחת חייב שאחד מהן אביו, בזה אחר זה פטור שמפני כשמתרין בו כך אומרים לו אל תכה זה שאם תחזור ותכה האחר תתחייב נמצאת התראה זו בספק שיתכן שלא יכה ושלא יקלל האחר ולא יתחייב וכל כי האי גוונא בהתראת ספק פטור. **ואקשינן ולר' יוחנן לאו דנותר לאו שאין בו מעשה הוא** אמאי

תני ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. **ופריק ר' יוחנן דאמר** כי האי דאמר ר' יהודה משום ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל את חברו בשם. **אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה** הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריק ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואליבא דר' יהודה. **תנן התם** במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם וחכ"א משלם ואינו לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. **א"ר יוחנן** אנו אין לנו אלא זאת ועוד אחרת. נפק ר' אלעזר דק ואשכח הא דתנן אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר. **ואמרינן הניחא** למאן דתני קיימו ולא קיימו נמצא אונס שגירש שוה לנוטל אם על הבנים. אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח הקן משכחת לה ביטלו כגון דשחטה לאם אלא גבי אונס היכי משכחת לה דביטלו אי קטלה לאיתתיה קם ליה (והשאר חסר):